

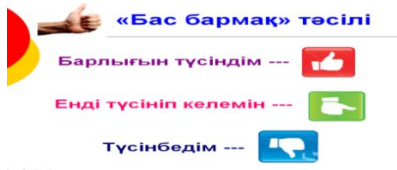

05.11.2021 ж. № F00020

Қозғалмалы ойындар

САГИМБАЕВ КАНАТ КАБДЫЛМАЖИТОВИЧ

ШҚО, Жарма ауданы, Қызылағаш ауылы "Мүтән Аймақов атындағы орта мектебі" КММ. Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

Пәннің аты: Дене шынықтыру	Уақыты: 29.10.2021ж 15:30-16:15	Кабинет: Спорт зал	Мұғалім: Сагимбаев К.К
Сабақтың атауы	Қозғалмалы ойындар «Мерген», «Қызыл ту», «Кім жылдам» .,«Қуып жет» «Бастан секіріп өту»,«Айналма эстафета»		
Мақсаты	Тақырыптың маңыздылығымен танысады, денесін жаттықтырады,алған білімін өмірде қолдана алады. Оқушылардың спортқа деген қызығушылықтарын арттыру. Салауатты өмір салтын насихаттау. Аяқ – қол бұлшықеттерін дамыту.		
Топқа бөлу			Санақ арқылы топтарға бөлу.
Қызығушылықты ояту	Жаңа тақырыпқа арналған таныстырылым тамашалау Жоба жасау Ойын арқылы ойларын жеткізу		
Сергіту сәті	«Қарақұс пен балапандар» Педагог тауық болып, балалар балапан болып жем теруге шығады. Бір бала қарақұс болады. Жем теріп жүргенде қарақұс ұшып келеді. Барлық балапандар тауықтың қанатынын астына жасырынады. Мақсаты: Жылдамдыққа, шапшандыққа баулу, көңілдерін көтеру. «Ұшты-ұшты» Педагог балаларға ұшты-ұшты қарлығаш ұшты дегенде балалар қолдарын көтеріп ұшады, педагог ұшты-ұшты орындық ұшты десе отыра қалады. Мақсаты: Аяқ-қол бұлшық еттерін дамыту, қимыл қозғалыстарын жетілдіру		

<p>Жаңа сабақ</p>	<p>Қозғалмалы ойындар «Мерген», «Қызыл ту», «Кім жылдам» .,«Қуып жет» «Бастан секіріп өту»,«Айналма эстафета» Тақырыпқа сай дайындалған ресурстармен постер жасау Оқулықтағы тапсырмаларды орындау Жаттығулар жасау</p>	
<p>Рефлексия</p>	<p>Бүгінгі сабақта болған көңіл – күйді бас бармақ салынған суреттер арқылы бағалау.</p> <p>«Бас бармақ» тәсілі Барлығын түсіндім --- Енді түсініп келемін --- Түсінбедім --- </p>	
<p>Үйге тапсырма</p>	<p>Тақырыпқа байланысты мағлұматтар жинақтау</p>	
<p>Кері байланыс</p>	<p>Бағалау парақшаларын толтыру. Смайликтер арқылы кері байланыс орнату</p> 	<p>Смайликтерді өзі қалаған нұсқаға жабыстырады</p>

05.11.2021 ж. № F00018

Табиғат – ортақ үйіміз!

ГАНИЕВА АЙНУР БАУЫРЖАНОВНА

Батыс Қазақстан облысы, Жәнібек ауданы, Жәнібек ауылы,
«№1 мектеп-лицейі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Бөлім: Қоршаған ортаны қорғау.

Оқу мақсаттары:

4.2.2.1. Таныс емес сөздер мен сөз тіркестері бар мәтіннің мағынасын мәнмәтінге қатысты анықтап түсіну.

4.3.2.1. Бейтаныс сөздер кездесетін шағын мәтіндегі негізгі ойды анықтау.

Сабақтың мақсаты:

Барлық оқушы: таныс емес сөздермен сөз тіркестерді анықтайды; бейтаныс сөздер кездесетін шағын мәтіндегі негізгі ойды түсінеді.

Көпшілігі: әңгіменің басты мәселелерін түсініп, табиғаттың ерекшелігін айтып береді.

Кейбірі: көрсетілген материал бойынша өз ойын білдіреді.

Бағалау критерийлері : Жеке, жұптық, топтық тапсырмаларды орындай алады. Сабақ барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады.

Құндылықтарды дамыту: Өзіңе және өзгелерге құрмет құндылығы.

Пәнаралық байланыс: дүниетану

Сабақ барысы:

Сабақтың басы. Ұйымдастыру кезеңі. Психологиялық ахуал қалыптастыру.

Өткенді қайталау.

« 10 қадам» әдісі арқылы өткен «Табиғат құбылыстары» бөлімі бойынша 10 сөз айту. (қар, жел, жаңбыр, найзағай, бұлт, боран, бұршақ т.б)

Дескриптор:

-табиғат құбылыстарын атайды.

ҚБ. «Қошемет көрсету» әдісі бойынша «Жарайсың!», «Өте жақсы!» деп бағалау.

Жаңа сабақ

Сабақтың тақырыбымен , оқу мақсатын таныстыру.

Топқа бөлу: партаның астына жасырылып қойған стикер гүлдерді , бірдей түсте алған оқушылар бір топқа бірігеді. Түстеріне қарай 2 топқа бөлініп отырады.

1-топ

2-топ

Ойшақыру « Қоршаған ортаны қорғау» дегенді қалай түсінесіңдер?

«Кір жаю» әдісі арқылы үйден салып келген суреттерімен таныстыру.

Дескриптор:

- тақырыпқа байланысты сурет салады;
- қоршаған ортаны қорғау туралы ой қорытады.

ҚБ. «Екі жұлдыз, бір тілек» әдісі

Сабақтың ортасы

Сөздікпен жұмыс:

киік-сайга, марал-олень, қорғау-защищать, мал дәрігері-ветеринар.

Оқулықпен жұмыс

1-тапсырма . Бос орындарға тиісті сөздерді қойып, көшіріп жазады.

1-топ. Сұрақ қояды.

2-топ. Сөйлемдерден шырайларды табады.

Дескриптор:

- жаңа сөздерді бос орынға жазады;
- шырайларды табады.

ҚБ. «Бас бармақ» әдісі

2-тапсырма. Суреттерді рет-ретімен орналастырады. Сурет бойынша әңгіме құрастыр.

Дескриптор:

- мәтінге сүйеніп, суреттерді рет-ретімен орналастыра алады;
- сурет бойынша әңгіме құрай алады.

ҚБ. «Бағдаршам» әдісі

3-тапсырма. «Бір мәтінмен жұмыс » әдісі.

1-топ. Мәтінді түсініп оқиды.

Мазмұнын айтады.

2-топ. Мәтінді түсініп оқиды.

Мәтін бойынша сұрақтар қояды.

Дескриптор:

- мәтінді түсініп оқи алады;
- мазмұнын айта алады;
- мәтін бойынша сұрақ құрастыра алады.

ҚБ. «Смайлик» әдісі

Сабақтың соңы

Кері байланыс. Рефлексия.

Қызық болды .....

Қиын болды.....

Сұрағым бар.....

Үй тапсырмасы: 112 бет, 3-тапсырма мазмұндап келу.

05.11.2021 ж. № F00021

**Топтық жұмыс арқылы оқушылардың
танымдық қызығушылығын арттыру**

АРАПОВА СЫМБАТ ЕЛЕУСМЗОВНА

Солтүстік Қазақстан облысы, Айыртау ауданы, Саумалкөл қазақ орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі педагог- модератор

Мақсаты: Топтық жұмыс жүргізу арқылы оқушылардың тіл байлықтарын, шығармашылық қабілеттерін дамыту, танымдық қызығушылықтарын арттыру.

Міндеттері:

1. Жаңа әдістеменің әдіс – тәсілдерін енгізу;
2. Топтық жұмыс түрін қалыптастыру.

Өзектілігі: Оқу-тәрбиесінде мынадай өзекті проблемалар бар: Оқушылардың өз бетінше ойланып, әрекет етулері жеткіліксіз. Бір оқу міндетін басқа түрлі жолдармен өзгертіп, шеше білу қабілеттері, сонымен қатар алынған білім-білік дағдыларын қазіргі өмір мен ғылым, техника жаңалықтарымен байланыстырып, салыстырып, зерттеп өз болжамдарын жасау қабілеттері әлі де төмен деңгейде. Ал мұның себебі қайда жатыр және бұл проблемаларды шешу үшін, білім үдерісінде инновациялық технологияларды оқып үйреніп, өз іс-әрекетімде енгізу қажет деп ойлаймын. Білім берудің әртүрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар.

Бүгінгі таңдағы оқыту үдерісі жаңа әдіс-тәсілдерді, жаңаша идеяларды қолдануды талап етеді. Әр мұғалім өз іс-тәжірибесінде көптеген қиындықтармен, кедергілермен кездеседі. Ол заман көшіне ілесу үшін өз білімін жетілдіріп отыруы қажет. Мен де оқыту тәжірибемде жетістіктерге жету жолдарын қарастырудамын. Оқушылар өз пікірлерін, көзқарастарын еркін және ерікті түрде білдірсе, шығармашылықпен жұмыс істесе екен деген мақсаттарды көздеймін. Тек білдіру емес, сонымен бірге өз пікірлерін дәлелдей алатын және оны іс жүзінде де асыра алатын тұлға болып қалыптасса екен деймін.

Мұғалім топтық жұмыс түрін қолданғанда, үнемі оқушы санасында болып жатқан өзгерістерді бақылап, оның дамуын жан-жақты зерттей отырып, өз сабақтарын соған сай өзгертіп отырады.

Топпен жұмыс жүргізу кезінде оқушылар:

- Бір - біріне бірдей бағынышта, сыйластықта болады;
- Бір - біріне деген жауапкершіліктері артады;
- Топтың барлық мүшелердің бір - бірін тыңдау, күту шыдамдылығы, кезектесе сөйлеу дағдылары қалыптасты. Топта бірлесіп жұмыс істеп үйренген оқушылардың білімдері нәтижелі шыңдалады;

Оқушылардың есте сақтау қабілеті жоғарылайды;

· Жиі - жиі ой талқысын жасау және өз пікірін білдіру арқылы оқушының сөйлеу дағдылары дамиды.

Бірлескен оқудың мәні

Ынтымақтастық оқу – бұл оқыту мен оқу тәсілі, аталған тәсіл проблемаларды шешу, тапсырмаларды орындау немесе әлдебір өнім жасау үшін оқушылар тобының бірлесіп жұмыс істеуін білдіреді. Ынтымақтастық оқу оқуды табиғи әлеуметтік әрекет ретінде қабылдауға негізделген, оған қатысушылар бір-бірімен әңгімелеседі, және осы әңгімелесу арқылы білім алады.

Педагогикада ынтымақтастық оқу тәсілдерінің саны жеткілікті, бірақ та бірлескен оқу үдерісінің негізгі сипаттамалары мынадай:

1. Оқу оқушылар ақпаратты игеретін және өздері игерген мәліметті бұған дейін меңгерген білімдерімен байланыстыратын белсенді үдеріс болып табылады.

2. Оқу тапсырмаларды орындау үшін механикалық есте сақтау мен қайталау емес, құрдастардың белсенді қатысып, ақпараттарды өңдеуі және қорытуын талап етеді.

3. Қатысушылар әр адамның көзқарасымен танысудан пайда алады.

4. Оқу оқушылардың әңгімелесу кезіндегі әлеуметтік ортасы жағдайында жетіледі. Осы зияткерлік жаттығу кезінде оқушылар ой-пайымдарының негізін құрып, мәнін ұғады.

5. Оқудың ынтымақтастық ортасында оқушылар әлеуметтік және эмоционалдық тұрғыдан да дами түседі, өйткені олар түрлі көзқарастарды тыңдап, өз идеяларын айтуға және қорғауға мәжбүр болады. Мұндайда оқушылар сарапшылардың немесе мәтін аясында шектеліп қалмай, өздерінің ерекше тұжырымдамалық түсініктерін құруды бастайды. Осылайша ынтымақтастық оқу жағдайында оқушылар құрбы-құрдастарымен қарым - қатынас жасауға, идеяларды ұсынуға және қорғауға, әртүрлі ұстанымдармен алмасуға, басқа тұжырымдамаларға күмәнмен қарауға және оған белсенді қатысуға мүмкіндік алады.

Сабақ беру кезінде мен сын тұрғысынан ойлау стратегияларын әдебиет сабақтарында қолдана бастадым. Олардың жаңашылдығы мен көп уақыт алатындығы топтық жұмыс түрінде көп қолдануға мүмкін болды.

Оқушылардың тілдерін жетілдіру мен шығармашылыққа баулуда сыни тұрғыдан оқыту стратегиялардың маңызы зор. Соның ішінде толғануды тиімді етуге лайықталған “Венн диаграммасы”, “Бес жолды өлең”, “Көрнекілік арқылы баяндау”, “Семантикалық карта”, “Автор орындығы” сияқты стратегиялар әр сабақтың ерекшелігіне, ауыр - жеңілдігіне қарай лайықтала қолданылады. Оқушы өз ойын сын тұрғысынан ойлап, дәлелдеуге тырысады, ой өрісін кеңейтеді, еркін ойлай отырып, тапсырмаларды орындау барысында өз ізденісімен қызығушылық танытып, шығармашылық қабілеттері ұшталады. Сондай - ақ топтық жұмыс арқылы оқушылар өз ойларын ашық айта білу, пікір

айтуға үйрену, пікір таластыру (дебат), жолдастарының ойын тыңдау, жауаптарын бағалай білу, сыйластық, ұйымшылдыққа, білім сапасының көтерілуіне көп әсерлерін тигізеді. Сынып бойынша көп сөйлемейтін, ойлау дәрежелері төмен оқушылардың да қызығушылығы туып, өз мүмкіндіктеріне қарай топтар бойынша сабаққа қатысуға тырысады.

Сынып оқушыларының топтағы білімдерін бағалау үшін бағалау критерийлерін белгілеп алу қажет. Олар:

- Оқушылардың сабақта белсенділік танытулары;
- Өз ойларын ашық та еркін жеткізе алуы;
- Тақырып бойынша ең негізгіні түсініп, ажырата білулері;
- Барлық топтар бойынша сыйластық, тәртіп, ұйымшылдықтың болуы.

Бағалау критерийлері оқушыларға алдын ала таныс болуы тиіс немесе тақтаға ілініп қоюы тиіс.

Топтық жұмыс жүргізу арқылы байқағаным: оқушылар сабақты өз еріктерімен қажеттілік ретінде қабылдады. Бір-біріне деген жанашырлықтары, өзара татулықтары, ұйымшылдықтары үнемі байқалып тұрды. Алдағы уақытта да топ мүшелері топ ережесін ұстанып, жұмыс істеуге тырысып отырды. Мен өз тарапымнан ынтымақтастық атмосфераны қалыптастыруға ықпал етіп отырдым. Мен оқушыларымның мінез - құлқының ерекшеліктерін жақсы білемін. Сондықтан маған сыныпта ынтымақтастық атмосфераны қалыптастыру айтарлықтай қиындық туғызбады. Сыныбымдағы тәртіп ережелері мен нормалары сақталды. Оқушылар бір-бірімен жұмыс істегенде өздерін жайлы сезінді. Олар топта, жұпта тапсырмаларды талқылау кезінде әңгімелесуге құлықты болды.

Топтық жұмыс түрін қолданған кезде менің сабағымда оқушылар арасында:

- бір-бірінің пікірін тыңдау, сыйлауға ынтымақты қарым-қатынастың;

- өзін жеке дара тұлға ретінде тануға жол ашуға;
- бір-біріне құрметпен қарауға;
- өз ойын ашық, еркін айтуға, пікір алмасуға;
- өзін-өзі, бірін-бірі бағалауға;
- мұғаліммен еркін сөйлесіп, пікір алмастыруға;
- достарының ойын тыңдай отырып, проблеманы шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты шешуге көмектесуге;
- белсенді шығармашылықты ойлауға негіз қаланды.

Сабақта оқушыға білім дайын күйінде беріле салмауы керек. Мұғалім баланың білімді игеруге қызығушылығын оятуы, шығармашылықтарын дамытуы қажет. Шығармашылық — бұл адамның өмір шындығында өзін-өзі тануға ұмтылуы, ізденуі. Өмірде дұрыс жол табу үшін адам дұрыс ой түйіп, өздігінен сапалы, дәлелді шешімдер қабылдай білуге үйренуі қажет. Адам бойындағы қабілеттерін дамытып, олардың өшуіне жол бермеу, оның рухани күшін нығайтып, өмірден өз орнын табуға көмектеседі. Шығармашылық

тапсырмаларды сыныпқа жаппай бере отырып, әр топтан тек қабілетті оқушылар орындап отырғанын байқадым. Бұл дарынды оқушыны анықтап алу үшін оңтайлы болды. Тапсырманы жеке орындаған оқушы да өз жұмысын топтың атынан қорғап, өз тобын алға сүйреуге ұмтылды. Бұл жерден ынтымақтастықтың белгісін анық байқауға болады.

Өз тәжірибемде оқытудың диалогтік тәсілдерін қолдануда топтық әңгімеге басты назар аудардым. Себебі сабақ берген сыныбымда оқушылар өз ойларын еркін жеткізуге тартынып тұрды. Ал топта жұмыс істегенде оқушылар меңгеретін материалды топта талқылап, бір - біріне айтып, тілдерін жаттықтырып алады. Содан соң сынып алдына шығып сөйлейді.

Топпен жұмыста оқушы өз білім деңгейін бағалайды, білімін жақсартады, сабаққа деген белсенділігі артып, қызығушылығы оянады, өзін-өзі, бірін-бірі бағалауды үйренеді. Топтық жұмыс жүргізу арқылы байқағаным: оқушылар сабақты өз еріктерімен қажеттілік ретінде танып, белсенділік танытуға тырысып бақты.

Қорыта келгенде, аталмыш бағыттағы жұмыс жүргізуге дейінгі және кейінгі кезеңін (аралығын) салыстыру оқушылардың оқуға деген ынтымақтасушылығының артқандығын, адами жақсы қасиеттердің қалыптасқандығын, мұғалімнің шыдамдылық, төзімділік сияқты сапаларымен қатар оқушылардың басқаны қабылдау, түсіну, сыйлауды үйренгендігімен сипатталады.

Тәжірибе барысында көзім жеткені: оқушылардың топпен жұмыс жүргізу барысында сабақтағы белсенділіктері, шығармашылықты қажет ететін жұмыстарға қызығушылықтары арта бастады.

Сабақтарымда топпен жұмысты әрі қарай қолданып, оқушылардың қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарына деген қызығушылықтарын әрі қарай арттыру, топпен жұмыс істеу жағдайында оқушылардың құрбы-құрдастарымен қарым - қатынас жасауға, жаңа идеяларды ұсынуға және қорғауға, әр түрлі ұстанымдармен алмасуға, шығармашылықтарын дамытуға және сабаққа белсенді қатысуға ықпал жасауды жалғастыруды көздеймін

05.11.2021 ж. № F00022

«Тәрбиеші болу – бақыт!»

ДАУТОВА МАЙГУЛЬ КАНАТОВНА

Павлодар қаласы №50 сәбилер бақшасының тәрбиешісі

«Ел есінде бір жыл қалғың келсе - ас бер, он жыл қалғың келсе - ағаш отырғыз, ал мәңгі қалғың келсе - бала тәрбиеле» дейді халық даналығы. Өскелең ұрпаққа тәлімді тәрбие сіңіру, болашаққа жарқын бағыт-бағдар беру, келешекке кемел боларлық ақыл-парасат меңгерту аса жауапты іс екені мәлім. Сондықтан да жауапкершілік жүгі ауыр осынау қажырлы іске бой ұрған әрбір маман қоғам арасында үлкен құрметке ие болатындай дәрежеге ие.

Мен үшін де осынау өмірімдегі ең қастерлі әрі қасиетті мамандық ол – тәрбиешілік. «Жол таңдауда жалтаңдауға болмайды» дегендей, әу баста ұлтымыздың, тәуелсіз еліміздің ертеңі боларлық бүлдіршіндерді тәрбиелеу жолын таңдағанымға еш өкінбеймін. Керісінше, ауыртпалығы мен жауаптылығы қыры қатаңға жүк боларлық осы кәсіпті таңдау арқылы қоғамдық дамуға өлшеусіз үлес қосып келе жатқанымды мақтан етемін. Адам баласының өмірінде болуға тиіс бақыттың бірі не десек, ол – өз қалауыңмен таңдаған кәсіп-мамандығына деген салиқалы ынтызарлық әрі ыстық ықылас дер едім. Өз еңбегіне жан-тәні мен берілген жанғана өмірдің мән-мағынасын, қоғамдық ортадағы жауапкершілікті, тұтастай ұлттың ертеңіне қоса алар өзіндік үлесін тереңнен салмақтай алса керек. Бір сөзбен айтқанда, өмірдің мәні адал...

Көрнекті тұлға Ахмет Байтұрсынұлы: «Балам дейтін ел болмаса, елім дейтін бала қайдан болсын» деген екен. Балабақша тәрбиешілері қай кезеңде болсын ертеңгі елім деп еңірейтін ұрпақты тәрбиелеуге тер төгуде. Бұл жолда үлкен ізденіс, парасат қажет. Ендеше, тәрбиешінің әр күні ізденіспен, ертеңгі азаматты қалыптастыру жауапкершілігі мен ұштасып жатады. Тәуелсіз елдің жас ұрпағын лайықты түрде тәрбиелеу – біздерге артылған аса жоғары міндет. Осы міндетті орындау үшін әрбір тәрбиеші жанын салады. Ендеше, олардың әрқайсысының еңбегі қашанда құрметке лайық деп білемін.

Педагог К.Гельвеций: «Тәрбиеші – балаларға ересек әлемге есік ашатын сиқыршы. Тәрбиешінің білімі мен біліктілігіне тәрбиеленушілерінің болашағы тәуелді», деген екен бір сөзінде.

ТӘРБИЕШІ! Бұл әрдайым үлкен әріптермен жазылуға тиіс мазмұнды сөз деп танымын. Өйткені, біз елдің ертеңгі азаматтарын тәрбиелеудеміз. Өйткені, біз жас ұрпаққа қазыналы да бай ана тілі – қазақ тілін сіңірудеміз. Тіл арқылы бала бойына ұлттық құндылықтарды, дәстүр мен салтты, ұлтымызға тән ізгіліктерді, жалпы адамзатқа ортақ өркениеттік ұстанымдарды жұғысты етудеміз.

Даңқты қаһарман Бауыржан Момышұлы: «Анамыздың ақ сүтімен бойымызға дарыған ана тілімізді ұмыту бүкіл ата-бабамызды, бар тарихымызды ұмыту» деп ескерткен болатын. Біз осынау қауіптің болмауына бас-көз болып, тіліміздің, діліміздің жас ұрпақ бойына бай әрі қазыналы қалпында сіңірілуіне күш салудамыз.

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» деп ұлы Абай атамыз айтқандай, менің де осынау қастерлі мамандықтың иесі атанғанымға сегіз жарым жыл болған екен. Қиындығы мен қызығы, ауартпалығы мен жауапкершілігі қатар жүретін осы еңбектің жолындағы педагогикалық ұстанымым – үнемі жаңалыққа ұмтылып, алдыңғы қатардан көріну және әр тәрбиленушінің бойынан жылт еткен жақсылықты, талап пен талантты тауып, бұлақтың көзін ашу, биікке жетелеу, сондай ізденістер арқылы биік мақсаттарды орындау. Тәрбиеші болу – әр балаға екінші ана болуға пара пар еңбек. Анадай мейірім мен қамқорлық таныту, аялы сөздер мен ілтипат білдіріп, ізгіліктерге бағыттау біздің күнделікті еңбегімізде өріліп жатыр. Сондықтан да бұл іс екінің бірінің қолынан келе бермейді. Өйткені, бұл – бала жанын тереңнен сезінетін, өз ісін жан-жақты білетін, бүлдіршіндерді жан-тәнімен сүйе алатын, оларды бағалай білетін нағыз маманның қолынан ғана келетін жұмыс. Ұлы педагог Г.Песталоцци: «Егер де сүйе білмесең, тәрбиелеу құқығы жоқ», деген екен.

Ал В.Сухомлинский: «Баланың шығармашылық қабілеті мен дарынының бастауы саусақ ұштарында», дейді. Тәрбиешілік жолдағы басты мақсатым мектеп жасына дейінгі балалардың конструкторлық, танымдық, шығармашылық, іскерлік қабілеттерін дамыту.

Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту еңбекке деген рухани адамгершіліктің қалыптасуына серпін беріп, негіз болады. Бірақ бұл қажеттілік балаға күш салмай іске асуы мүмкін емес, сондықтан оны еңбек сүйгіштікке, шыдамдылыққа, ұқыптылыққа, дербестікке, белсенділікке және өз еңбегімен айналасындағыларға қуаныш сыйлауға талпынуына тәрбиелеу қажет.

Халқымызда «Жаскелсе - іске» деген керемет сөз бар. Демек, мен бойымдағы жастық жігерімді, күш-қуатымды, жаңашылдығымды талапты әрі таланты шәкірт тәрбиелеуге жұмсауым керек. Болашақта өз тәрбиеленушілерімді биік белестерден көріп жатсам, сол үшін өзімнің аз да болса үлесім тиіп жатса, мен өзімді бақытты тәрбиеші-ұстаз, бақытты жанмын деп білемін.

Батыр Бауыржан Момышұлы: «Ешкім іштен батыр болып тумайды: батырлық та мінез секілді өскен орта, көрген тәрбиеге байланысты қалыптасады» деп ұлы ой айтқан болатын. Біз бақшадағы бүлдіршіндерді жақсылық атаулыға тәрбиелеуге, тамаша ортада тәлімді тәрбие беруге әрдайым жауаптымыз.

«Баланы ең әуелі мейір-шапағатқа, одан соң ақыл-парасатқа, ақырында нағыз пайдалы ғылымға, еңбекке баулы», дейді ғұлама А.Құнанбаев.

05.11.2021 ж. № F00023

Сиқырлы аспаптар

ИСЕНОВА ДАНАГУЛЬ НАСИПБЕКОВНА

Павлодар қаласы №50 сәбилер бақшасының музыка жетекшісі

Білім беру саласы: Шығармашылық

Ұйымдастырылған оқу қызметінің түрі: Музыка

Мақсаты: музыкаға қызығушылығын арттыру, сипаттағы әндерді орындауды, музыкалық фразалар арасында тыныс алуды, би қимылдарын есте сақтау қабілетін арттыру. Оркестр мен дирижёрдың қызметін атқара білуге, шығармашылыққа баулу. Музыканы тыңдап, әртүрлі аспаптардың дауысын тыңдап ажырату және музыка ырғағымен ойнай білуге дағдылануды жалғастыру.

Көрнекілігі: сиқырлы аспаптар:, барабан , асатаяқ, домбыра, үшбұрыш, кселлафон, тоқылдақ, қасық аспаптары, тапсырмалар, күтпеген сәт, дүкенші, ұнтаспа, интерактивті тақта, слайд, қағаз, желім.

Сөздік жұмыс: сиқырлы аспаптар, музыкалық аспаптар дүкені.

Әдіс-тәсіл: сұрақ-жауап, музыка тыңдау, ән айту, би билеу, оркестрде аспаптармен ойнау, құрастыру.

Оқу іс-әрекетінің кезеңдері	Музыка жетекшісінің іс-әрекеті	Балалардың іс-әрекеті
Ұйымдастырушы қозғаушы қызмет түрі	Жетекші музыка залында балаларды «Достар әні» әнімен көңілді қарсы алады. Әндетіп мандасады: Сә-ле-мет-сіз-дер ме, ба-ла-лар!	Балалар музыка залына көңілді ән әуенімен келеді. Әндетіп амандасады: Сә-ле-мет-сіз бе!
Ұйымдастырушы-ізденушілік	Қол ұстасып бәріміз, Жадырасын жанымыз. Қарсы алайық әнменен, Арайлы болсын таңымыз. Жарайсыңдар балалар, біз де бүгінгі күнді көңілді қарсы алдық. Сендер көп әнддерді айтып білесіңдер, билерді білесіңдер, аспаптарды танып оларда ойнап білесіңдер.	Бәрі қосылып орындайды

	<p>-Балалар, музыкалық аспаптар дүкеніне барып аспаптар сатып алғыларың келе ме? Олай болса дүкенге барайық. -Балалар, сатушы апаймен амандасайық. -Сәлеметсіз бе? -Сәлеметсіңдер ме, балалаар! -Бізге музыкалық аспаптар керек еді. -Бұл аспаптар сиқырлы. Оларды алу үшін әрқайсысында жасырынып тұрған тапсырмаларды орындау керек. -Орындаймыз ба балалар, ендеше көрейік. Жұмбақ: Ұлттық аспаптың бірі, Күмбірлетер күйді. Қос ішекпен бұл аспап, Шығарады үнді (Домбыра) 1-тапсырма: «Бұл қандай ән?» Барабан аспабының үні естіледі. 2-тапсырма: «Музыкалық жанрды ата?» Сыңғырлайды қоңырауы. Ағаштан жасалған, Ерекше нәзік үні бар, Бұл аспап қалай аталған? (Асатаяқ) 3-тапсырма: « Би қимылдарын көрсету» Қасық аспабының үні естіледі. 4-тапсырма: « Аспаптарда ойна?» Тоқылдақ аспабының жартылай суреті шығады, аспаптың атын табу. 5-тапсырма: Ойын: «Сылдырмақ пен қоңырау» Мақсаты: Балалардың тыңдау ынтасын дамыту. Шарты: Сылдырмақтың дыбысына балалар шеңбермен аяқтың ұшымен жүреді. Қоңыраудың дауысы</p>	<p>Иә</p> <p>Сәлеметсіз бе сатушы апай</p> <p>Иә, орындаймыз</p> <p>Жұмбақтың шешуін айтып, жауап береді</p> <p>Ән,би, марш</p> <p>Асатаяқ</p> <p>Би қимылдарын орындайды</p> <p>Суретке қарап, аспапты табады</p> <p>Ойынға қызығушылықпен қатысады</p>
--	---	--

	<p>естілгенде,балалар отыра қалуы керек. «Жоғалған аспап» Мақсаты: Аспаптардың атауын есте сақтауға,түрінен ажыратуға үйрету. Шарты:Металлафон,сырнай, дауылпаз, үшбұрыш,домбыра,сылдырмақтар... т.б. үстел үстінде тұрады.Балалар көзін жұмады.Осы кезде бір бала бір аспапты жасырады. Көздерін жұмған балалар көзін ашып,жоғалған аспапты атауы керек. Металлафон аспабының үні естіледі. 6-тапсырма: «Аспаптардың суретін құрастыр» Сатушы: -Жарайсыңдар, балалар, барлық тапсырмаларды орындадыңдар енді қалаған аспаптарыңды ала беруге болады. -Енді балалар, бақшамызға барайық. Көңілді әуенмен бақшаға келеді.</p>	<p>Аспаптардың қиындыларын құрастырады</p> <p>Көңілді бақшаға қайтады.</p>
<p>Жетекші жөндеуші</p>	<p>-Біз бүгін қайда бардық? -Кімді көрдік? -Қандай тапсырмаларды орындадық? -Өте жақсы ,жарайсыңдар балалар. Балаларды мадақтап, сыйлық тапсырады.</p>	<p>Музыкалық аспаптар дүкеніне Сатушы апай Жауап береді</p>

Күтілетін нәтиже:

Білуі керек: әндерді еске түсіріп орындау, би қимылдарын, аспаптардың атын еске түсіріп оларда ойнауды.

Түсінеді: дыбыс арқылы аспаптарды, әндерді ажыратуды.

Қолдана біледі: әуенге ілесіп ырғақпен қимыл жасау дағдыларын, суретті құрастыруды

№ E00045 02.11.2021ж.

ТУЛЕМИСОВА ЖУЛДУЗ

Ақтөбе қаласы № 12 орта мектебінің бастауыш мұғалімі

Тақырыбы: «А а ДЫБЫСЫ МЕН ӘРПІ»

Мақсаты: А а дыбысы мен әрпін таныстыру, алғаш рет танысайын деп отырған әріптеріне келетін сөздерді, дыбысына байланысты буындар мен сөздерді білуге үйрету. Сөздерге дыбыстық талдау жасауға дағдыландыру. Сөздерде қанша әріп, қанша дыбыс бар екенін ауызша үйрету. Сөздік қорларын байыту, тіл байлықтарын дамыту, дыбыстардан сөз, сөзден сөйлем құрау қабілеттерін дамыту.

Оқушыларды сыпайылыққа, жолдастыққа достыққа, бір-бірінің ойын түсінуге бірін-бірі тыңдай білуге тәрбиелеу.

Сабақтың типі: жаңа білімді игеру

Сабақтың түрі: саяхат-ойын сабақ

Әдіс-тәсілдері: сұрақ –жауап, көрнекілік

Технологиясы: сын тұрғысынан оқыту

Көрнекілігі: көкөністер, жемістер, заттық суреттер, А әрпінің баспа, жазба түрлері, себет.

Қажетті құрал-жабдықтар: интербелсенді тақта, бор, тақта.

Сабақтың барысы: I. Ұйымдастыру бөлімі.

II. Психологиялық дайындық

-Сәлеметсіздерме балалар. Бүгінгі сауат ашу сабағы өзгеше өткелі отыр, оған себеп, бүгін бізге қонаққа Ата-аналарымыз, апайлар келіп отыр. Солармен амандасып алайық.

II. Психологиялық дайындық.

1. Қайырлы таң досым

Қайырлы күн болсын

Жеті күннің әр кезі

Сәттілікке толсын

Біздің алар бағамыз, кілең бестік болсын!

III. Ой қозғау.

Балалар біз бүгін саяхатқа аттанамыз. Саяхатымыз орман болмақ.

Орманды кәне көз алдымызға елестетейікші

(балалар өз ойларын айтады)

Қандай аңдарды білетін едік.

Ал ендеше біз білетін түлкі қандай аң?

Ол барлық аңдарды алдап жүреді. Бір күні аңдар: « Қап бәлем түлкінің сазайын тартқызайын» –деп ақылдасып, түлкінің үйіне баратын жолды бөгеп, өздері тұрып алыпты:

Біз түлкіге көмектесеміз бе?

Олай болса түлкіге кедергі келтіріп тұрған аңдардың тапсырмасын орындап түлкіге көмектесейік.

1-ші аң түлкіге кездескен – қасқыр

Қасқырдың тапсырмасы: Қандай зат артық.

кітап, дәптер, қалам –оқу құралдары

доп – ойын құралы

ұшақ, автобус, машина- көліктер

көйлек- киім

төрт түлік- жолбарыс-

ыдыс-аяқ-банан

Қасқырдың сыйластық жақсы сөзі: «Жолың болсын!»

-келесі кедергіде тұрған аң-кірпі.

Ол «төрт түліктің төлін тап » деген тапсырма:

Қойдың тапсырмасы:

қой –қозы	1) буынға бөлу, сөйлем құрау
жылқы-құлыншақ	2) жылқының пайдасы
сиыр-бұзау	3)
ешкі-лақ	4)
түйе-ботақан	5)

Сыйластық сөзі: «Саған сәттілік тілеймін»

Келесі кезекті аң – аю

Аюдың тапсырмасы: «Ажырату»

оқушылар мына жерде күз мезгілінің байлығы жемістер мен көкөністер бар, бірақ ол қай сабетке барарын білмей тұр? Кәне ажыратайық

Ортақ қасиет

Дәруменге бай

Денсаулыққа пайдалы

Адамның ағзасына пайдалы

Аюдың сыйластық сөзі: «Рахмет сау бол!»

-оқушылар біз жаңа қандай аңның тапсырмасын орындадық? – дұрыс аюдың.

Мына себеттегі жемістердің атын атаңдаршы?

- алма, алмұрт, алхоры

Олай болса бүгінгі танысатын алғашқы әрпіміз

А әрпі болмақ.

Қане кітапқа қарайық, ненің суреті- алма, алмұрт, ананас.

-А әрпі қандай дыбыс деп?

-А дыбысы сөздің басында, ортасында, соңында да кездеседі.

А дыбысы

сөздің басында   қызыл үйге кіреді
ортасында
соңында

Дыбысты біз айтамыз, естиміз.

Әріпті біз жазамыз, көреміз.

Сергіту сәті.

Қара жорға биін билеу.

Оқушылар серігіп болсақ қане А дыбысының таңбалануымен танысайық, таңбасын біз әріп дейміз.

Әріптің баспа жазба түрі бар, біз мектеп алды даярлық тобында баспа түрімен таныстық. Енді жазба түрімен танысамыз.

А әрпін енді кәне мен тақтаға салып көрсетемін сендер соны мұқият қараңдар: Жоғарыдан -оң жаққа қарай имектелген көлбеу

- сол жаққа қарай имектелген көлбеу

белін қысқа сызықпен сызамыз – **бұл бас әріп.**

Толық құрсау дөңгелектенген және имектелген көлбеу сол жаққа қарай А-бас әрпімен сөйлемнің басында, адамның аты, қаланың аты келеді, кіші әрпімен сөйлемнің соңында, ортасында жазамыз.

Ауа жазу, санағышпен құрастыру, тақтаға жазу.

Дәптермен жұмыс

Жазу кезінде кеудені тік көтеріп дәптерді қиғаштап, қаламды дұрыс ұстап жазамыз.

-Балалар А дыбысынан келетін біздің сыныпта ұл-қыздар бар ма?

Қане тақтаға бері қарайық. А әрпін бекіту.

асық

балапан

тырна

Ұйқасын тап.

Айбат шегер алыстан,

Аң патшасы **арыстан**

Түлкі үйіне келді, жетті сіздерге алғыс айтты.

Ойын: «Сиқырлы қалпақ» егер уақыт қалса бастарына кигізу арқылы а-ның ортасында, соңында, басында келетін сөздер айту.

Мадақтау, бағалау.

Алма ағашынан алма теріп балаларға тарату. Сабаққа жақсы қатыстыңдар!

Сау болыңдар!

№E00046 02.11.2021ж.

«БАЛАБАҚШАДА БАЛА ТІЛІН ДАМУДАҒЫ МАҚСАТТАРЫ»

КАН ЗАРИНА ВАЛЕРИЕВНА

Алматы облысы, Жамбыл ауданы «Үлкен ауылындағы орта мектеп МДШО мен» «Айгөлек» шағын орталығы тәрбиеші.

Балалардың тілін дамытудағы мақсаттары:

- Балалардың ойлау, дұрыс сөйлеу қабілеттерін дамыту, сөздік қорын молайту. Сөйлем құрап өз ойларын жеткізе білуге, қазақ тіліне тән ерекше дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету;
- Сөздің жалпы ұғым беретін жағын меңгеруге көңіл бөліп ойлау қабілеттерін дамыту, өз ойын еркін жеткізуін, сөйлеу қабілеттерін қалыптастыру;
- Ертегілерді әңгімелеуге, өлең, тақпақ, мақал - мәтелдер, жаңылтпаштарды айта білуге үйрету.

Осы мақсатты іске асыру нәтижесіндегі міндеттері:

- Бала тілін орфоэпиялық дыбыстау мәдениетіне тәрбиелеу.
- Сөздегі грамматикалық дағдыларды қалыптастыру;
- Баланың сөздік қорын молайту;
- Байланыстырып сөйлеуін қалыптастыру;
- Балалардың ойын дамытып, тіл байлығын арттыру.

Балалар өз бетінше шығармаларды айтып, шығарманың мазмұнын мен ойын дұрыс жеткізіп, диалогтегі адамдардың сөздерін мәнерлі жеткізуге икемделеді. Балалар автордың сөз өнерін қолданып, сөз мәнерін өздері машықтануы қажет. Серіктестері айтқан әңгімені тыңдап отыруға, мазмұнын түсінуге, әдеби кейіпкерлерін атымен айтуға үйретіледі.

Табиғи құбылыстардағы ақиқаттылықты сипаттаған кезде нақты дұрыс сөз қолдануға, үлкендердің көмегімен белгілі бір нәрсеге тиісті белгілерді табуға, нақты бейнелеуге, әңгімеде ой - өрісін жеткізуге үйрету керек.

Балалардың сипаттау әңгімелері түрлі сөз мәнерінде сонымен қоса тілдік (метафора, теңеу, эпитет, балама қолдануда) сөз өнері өзіндік ерекшелігін ашу қажет. Ойыншықтарды қолданып, суретке қарап әңгіме құрастырады. Баланың өзі құрастырған әңгімесінде жанрдың негізгі ерекшелігін таба білуінде. Сюжет ерекшеліктері мен әдеби шығармалардың мәнерлігі (ертегіні толық айтып беру). Ертегідегі жақсылықтың жеңгені, сиқырлық жайында, кейіпкерлерді басқа бір нәрсеге айналдырып, және т. б. қолдана отырып, ертегі құрастыруға үйрету.

Бұл жаста балалар шығарманы қызығушылықпен тыңдайды, әңгімелерді түрлендіре біледі. Баланы шығармашылық қабілеттілігінен туындаған әңгімелеріне көңіл аударып, құрдастарының әңгімелерін тыңдауға бейімдеп,

қиыншылық тудырған жағдайды, қол ұшын беріп, дұрыс емес жеріне түзету енгізе керек.

Бала тілін дамыту жұмысының негізгі мазмұны – сөздің жалпы ұғым беретін жағын меңгертуге көңіл бөліп, ойлау қабілеттерін дамыту, өз ойын еркін жеткізуін, қоршаған орта мен айналасындағы адамдармен еркін қарым - қатынасқа түсу, сөйлеу қабілеттерін қалыптастыру.

Тіл мәдениетін игеру – баланың сәби шағынан іске аса бастайтын, біртіндеп жетілетін кезең. Олай болса, баланың тілін дамыту жұмысы отбасынан, балабақшадан бастап жүйелі түрде жүргізілуі тиіс.

Балабақшада тілдік қатынастың ең маңызды түрі ауызша сөйлеп үйрену жатады. Ол болса сөздерді байланыстырып айту арқасында жүзеге асады. Сөздің байланысты айтылуы баланың тілдік және ақыл - ой дамуымен біртұтас жүреді.

Жас жеткіншектерді баулып, тәрбиелеуде көркем әдебиеттің ролі ұшан - теңіз. Ол жаңа өскін балауса буынының сана - сезімін оятып, ақыл - есін дамытатын, адамгершілік моральға тәрбиелейтін өмір оқулығы.

Мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндерді өздерінің бойына шақ әдеби мұралармен сусындатып тәрбиелеу педагогтардың алдындағы міндеті. Ертегі, әңгімені, өлең – тақпақтар мен жаңылтпаштарды, сондай - ақ мақал - мәтелдер мен жұмбақтарды мәнерлеп оқып беру мен әсерлеп айту – тек қана олардың сөздік құрамын байытып қана қоймайды, сонымен қатар, сәбидің ақыл - ойының жетілуіне әсерін тигізеді. Баланың әдепті, көргенді болып өсуіне ықпалы өлшеусіз, баланың Отанын, өз ұлтын, өз жерін сүюі, оны қадірлей білуі ауыз әдебиеті мен көркем әдебиеттің әсері деп білеміз. Өйткені, бала кітаптағы жағымды кейіпкерлерге еліктеп, ер атанғысы келіп, еркелікке, еңбекке құлшынып өседі.

Ежелгі қазақ әдебиеті өкілдерінің балаларға қалдырған әдеби мұрасы, Алтынсарин, Абай Құнанбаевтың өлең - әңгімелері осы күнге дейін тәрбиелеу мен оқытуда, ғылым жолын танытып, өнер - білімге баулуда қастерлі қасиетін еш жойған жоқ. Жамбылдың, Сәкеннің, Жансүгіровтың, Майлиннің, Мұқановтың сондай – ақ көптеген жас жазушылардың балалар сүйсінерлік қызығып тыңдарлық жақсы шығармалары бар. Мұның бәрі, жеткіншек ұрпақты тәрбиелеуде баға жеткісіз қазына. Әрбір тәрбиеші соларды іздестіре отырып, термелеп жинап жүрсе, өз жұмысына өте демеуші дәнекер таппақ.

Жас кезінде әңгіме, жырларды көп тыңдаған бала өз көрген - білгенін қиыстырып, тұжырымдап достарына, тәрбиешілеріне, ата - аналарына айтып бере алса, тіл шеберліктері артады. Мұндай жақсы қасиеттер баланың парасатты, инабатты, әдепті, еңбексүйгіш, көргенді болып өсуіне әсер етеді. Мектепке дейінгі шақта бала тілі икемді келеді, сондықтан - да балалармен жүргізілетін жаттығу түрлері әр алуан. Балалардың жас ерекшелігіне қарай топтарды үлкейген сайын тіл дыбыстарын айтып, үйренуге арналған жұмыс

түрлері біртіндеп күрделене береді. Балабақшада жүргізілетін тәрбие, білім беру үрдісінде дыбысқа байланысты жаттығу түрлері кешенді түрде іске асырылады.

Дыбыстардың ерекшеліктерін жете меңгеріп, дыбыстарды дұрыс айтуға жаттықтыру басқа да тілдерін дамыту сауат ашу оқу іс - әрекеттерінде ғана емес, ән, дене шынықтыру оқу іс - әрекеттерінде де, бос кезеңдерде де балаға өлеңдер, тақпақтар үйретіледі.

Балабақшада балалардың жас ерекшелігіне лайықты көркем әдебиет шығармаларын, оқыған шығарма мазмұнын әңгімелеп айтқызу, суретке қарап әңгімелеу, ертегілер оқып беру, мақал - мәтел, жаңылтпаш, тақпақтар үйрету сияқты жұмыстары арқылы бала тілін дамытуға болады.

Мектепке дейінгі тәрбие жұмысы жүйелі жүргізуді талап етеді. Қазіргі уақытта баланы халықтық педагогика негізінде тәрбиелеу ана тілі арқылы өз дәрежесінде жүзеге асатыны белгілі. Баланы ана тілінде анық, жүйелі, өзгелерге түсінікті, мәнерлі үн ырғағымен келістіре сөйлеуге, сөздің дыбыстық құрамын дұрыс жеткізуге мектепке дейінгі кезеңде үйрету керек.

Тәрбиеші әр баланың тілін зерттеп, ерекшелігін жете меңгергеннен кейін, тәрбие білім беру үрдісіне күн тәртібінің қолайлы сәттерінде дыбыстарды дұрыс дыбыстауға орай жаттығу жұмыстарын жоспарлы түрде ұйымдастырып жүргізеді.

Сөздің дыбыстық жағын меңгерту

- Бала тілін зерттеп, қай дыбысты айта алмайтынын анықтау;
- Артикуляциялық аппаратты дайындау кезеңі
- Сөз, сөйлем, өлең, жұмбақ, жаңылтпаштарды айтқызып, дыбыстарды үйрету.

Балалардың сөздік қорын, тіл байлығын дамыту барысында қолданылатын әдістерге тоқталатын болсақ:

1. Сахна ойындары. Оның барысында қажетті дыбысқа байланысты сөздер, сөйлемдер бірнеше рет қолданылады. әр кейіпкерді сөйлете отырып, балаларға қайталату.
2. Бағдарлама бойынша өтілетін шығармалардан тіл ұстартуға қажетті шумағын алып пайдалану. Сол шумақ қай ертегіден, қай өлеңнен алынғанын сұрап, жауабын алу арқылы тіл дамытудан игерген білім дағдыларын бекітеді, әрі қайталайды.
3. Сөздің дыбыстық жағын анық айтуға жаттықтыруда шағын әңгіме, ертегілерді мәнерлеп оқып беруге болады.
4. Көркем сөз шеберлерінің таспаға жазылған үндерін, мәнерлі дауыс ырғағын тыңдату.
5. Дидактикалық жаттығулар жасау. «Ғажайып қалта» «Не өзгерді?» үстел үстінде ойнайтын ойындарды пайдаланып, әр дыбысқа байланысты суреттерді

топтап алу.

6. Жұмбақ, мақал - мәтел, жаңылтпаштарды айтқызу арқылы қажетті дыбысты бекіту.

Жұмыстың осы түрлерін баланың жас кезінен бастап дер шағында қолға алса нәтижесі де ойдағыдай болады.

Балабақшада жүргізілетін тәрбие, білім беру үрдісінде дыбысқа байланысты жаттығу түрлері кешенді түрде іске асырылады. Мәселен, ән оқу іс - әрекетінде музыка үнімен бала сезіміне әсер етсе, тіл дамытуда оқылған әңгіме, ертегілер, біріншіден баланың ақыл - ойын, танымын кеңейтсе, екіншіден ана тілін жақсы білуге көмектеседі.

Оқу жылының басында өз тобымда тілдері з, р, с, ш дыбыстарын айта алмайтын балаларға дыбыстарды дұрыс айтқызу мақсатында ойын - жаттығулар, тақпақтарды айтқызып үйреттім. Мысалы: «З» дыбысын бекіту мақсатында А. Райымқұлованың «ауыл маңында» өлеңін айтқызуға болады.

Ауыл маңы саз, саз - саз,

Жайылады қаз, қаз - қаз.

Тоймай қалса қаз, қаз - қаз,

Шашқан дәнің аз, аз - аз.

Дыбыстарды меңгерту барысында ассоциация әдісін қолданамын. Мысалы: «Қ» дыбысын бекіту мақсатында Қ – қарға, қолғап, қасқыр, қой, қарындаш Ұрпақтан - ұрпаққа мұра болып келе жатқан ертегілер, мақал - мәтел, жұмбақтар, жаңылтпаш бала тілін дамытуда шешуші орын алады. Тобымдағы балаларға ертегілерді ең алдымен ауызша айтып беремін. Сонан соң айтылған ертегінің мазмұнын толық қабылдау және тіл байлықтарын арттыру мақсатымен сахналап рольдерге бөліп ойнатамын. Мысалы: «Бауырсақ» «Шалқан» «Мақта қыз бен мысық» «Алдар көсе мен тоңғақ бай» «Күз түсті» ертегілері.

Түрлі ойын - жаттығулардың бала тіліне тигізер ықпалы мол. Мысалы: «Күз түсті» ертегісін алып ойын - жаттығу ретінде өткізіп жүрмін.

«Балалар тоғайға жеміс - жидек теруге барады. Барлығының қолдарында себет бар. Олар тоғайға келе жатса, бір сиыр жатыр екен. Сиыр балаларды көріп «мө - мө - мө» деп амандасады. Содан кейін «балалар, қайда барасыздар?» дейді.

- Балалар: - Орманға жидек теруге бара жатырмыз

Деп жауап береді.

Орманға келіп ағаштың бұтағында тоқылдақтың отырғанын байқайды.

Тоқылдақ балаларды көріп «тық - тық» деп амандасады. Сонан кейін торғайлар «шиқ - шиқ» деп дыбыстайды. Қарға болса «қар - қар» дейді. Көкек те қалыспай «көкек - көкек» деп қалыспайды.

Осы тәріздес ормандағы құстар, аңдар балалармен кездеседі. «Күз түсті» ертегісінің мазмұны бойынша жүргізілетін ойын - жаттығудың мақсаты ертегі мазмұны бойынша балаларды қызықтырып, дыбыстарды анық айтуға

жаттықтыру. Ертегілерден басқа көркем әдеби шығармаларды балаларға оқып беріп, олардан әңгіменің мазмұнын сұраймын. Мысалы: «Екі дос пен қайыршы қария» әңгімесін оқып беріп, әңгіменің мазмұнын сұрау арқылы Венн диаграмма әдісін қолданып, балаларға Алдан мен Сауранның мінезін салыстырамын.

Халық ауыз әдебиетінде ерте заманнан келе жатқан өзіндік ерекшеліктерімен танылған халықтың асыл ойының көркем жиынтығы мақал - мәтелдер арқылы да беріледі.

Қазақты мақал - мәтелдері негізінен елдікті, ынтымақты, бірлікті, адамгершілікті, инабаттылықты қамтиды. Сондықтан, мен «Менің Қазақстаным» «Отбасы» «Менің ауылым» тақырыптарын өткенде:

- Туған жер – алтын бесік
- Өз үйім - өлең төсегім
- Отан – оттан да ыстық

Батырлық, ерлік туралы:

- Жауынмен жер көгереді, батамен ел көгереді
- Ер - елдің көркі, өсімдік жердің көркі

Білім туралы:

- Қына тасқа, білім басқа бітеді
- Көп сөйлеген білімді емес, көп білген білімді – деген мақал - мәтелдерді пайдаланамын.

Бала тілінің дамуына жұмбақтар үлкен роль атқарады. Әр оқу іс - әрекетінің тақырыбына сәйкес жұмбақ айтудан бастаймын.

- Кешкісін маздап жанады, таң атса сөніп қалады (Жұлдыз)
- Қырманнан көрдім, ырыздығы елдің (Дән)
- Басында аппақ шәлі, етегі елдің сәні (Тау)

Халықтық шығармалар ішінде баланы дұрыс, айқын сөйлеуге үйрететін, тілін жаттықтыруға бейімді жанр – жаңылтпаш. Жаңылтпаш арқылы сөздерді дұрыс сөйлеуге, жеке дыбыстарды алмастырмай дұрыс айтуға үйретеді.

- Көк кесе, көп кесе, Көп кесені әкелді кеше

Қорыта айтқанда балалардың ана тіліндегі дыбыстарды анық айтып, дұрыс сөйлей білуге балабақшада берілер тәрбиенің ықпалы зор.

Қазіргі заман талабына сай оқу - тәрбие үрдісін ұйымдастыру, яғни әр баланы жеке тұлға ретінде қабылдап, мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндерді ойына, бойына шақ әдеби мұралармен сусындатып тәрбиелеу, тәрбиешінің алға қойған міндеті. Айналадағы дүниені, табиғатты бақылап түсіндіріп әрдайым жаңа сөздермен, сөздік қорын толықтырып отыру қажет деп есептеймін.

№E00061 03.11.2021ж.

МУХАМБЕТКАЛИЕВА ГИЗАДА ТОЛЕГЕНОВНА

*Алматы облысы, Сарқан ауданы К.Казыбаев атындағы
орта мектебі «Айгөлек» шағын орталығының тәрбиешісі.*

Тақырыбы: «ҚЫСҚЫ ОРМАНҒА САЯХАТ»

Мақсаты: Балалардың қыс мезгілі жайлы алған білімдерін арттыру, саяхат жасай отыра қыз мезгілінде болып жатқан өзгерістерді салыстыру, ерекшеліктерін ажырата білуге үйрету. Олардың сөйлеу қабілетін мәдениетін дамыту; айналаға, қоршаған ортаға деген қызығушылықтарын арттыру, адамгершілікке тәрбиелеу.

Көрнекілік; ат ,шана, ағаштар шырша ормандағы дауыстар ұнтаспа , құстар.

Қызмет

кезеңі

Тәрбиешінің іс-әрекеті

Бала әрекеті

Мотивациялық -қозғаушы

Сәлеметсіздер ме құрметті қонақтар!

Балалар қане барлығымыз ортаға шеңбер құрып тұрайықшы.

Балалар бір жылда неше мезгіл бар?

Қандай-қандай?

Қане балалар бізге ненің дыбысы естіліп тұр?

Олай болса балалар

Қазір жылдың қай мезгілі?

Қыста күн қандай болады?

Қыс туралы қандай тақпақ білеміз?

Бәріміз аспанға қарайықшы, бізге не көрініп тұр?

Бізге күн несін шашып тұр?

Енді менің қолыма қараңдаршы?

Менің қолымда не тұр екен?

Дұрыс айтасыңдар ,бұл сандық.

Сандық неден жасалынады?

Сандытың сырты немен безендірілген?

Балалар бұл жай сандықша емес бұл сиқырлы сандық .

Енді бәріміз сандықшаның ішіне қарап бәріміз мейірімді сөздерімізді, жылы тілектерімізді айтайық ,сонда ғана сандықшаның іші жылылыққа, мейірімділікке толады.

Менің тәрбиеліде , тәртіпті бүлдіршіндерімнің әр қашан жүздерінен күлкі кетпесін, біздің тобымызды әрқашанда жарқыратсын.

Амандасу үлкенге
Тәрбиенің басығой
Қайырлы күн достарым!
Қайырлы күн қонақтар!
Төрт мезгіл бар.
Жаз,Күз, Қыс,Көктем.
Желдің, боранның
Қыс мезгілі
Күн суық боран аяз болады
Айналамда ұшып жүр
Ақмамық қар себелеп
Қалт –құлт еткен бейне бір
Ақ қанатты көбелек
Күн
Шуағын, нұрын шашып тұр
Сандықша
Ағаштан
Ою өрнектермен безендірілген.
Балалар қызығушылықпен сандықшаның ішіне қарайды
Аспанымыз ашық болсын
Мейірімді болайық
Қайырымды болайық
Ешқашан ауырмайық
Үлкендерді сыйлайық
Кішілерге қамқор болайық
Тату болайық кешірімді болайық
Бақытты болайық
Деніміз сау болсын
Ата анамыз ауырмасын
Молшыық болсын
Дос болайық
Сыпайы болайық
Күн шуағын төге берсін
Ұйымдастырылған-Ізденушілік
Балалар біздің сиқырлы сандықшамыз салмағы ауырлай түсіпті, өйткені бұның іші не нәрсеге толды?
Біз балалар сиқырлы сандықшамызды тобымыздың төріне қойып қояық, өйткені келген қонақтарға біздің сөздеріміз жылылығын мейірімін беріп тұрсын.
Енді балалар сендер менімен бірге саяхатқа барғанды жақсы көресіңдер ме?
Бұрын сендер қандай саяхатқа бардыңдар?

Олай болса бүгін мен сендерді сиқырлы орманға апарамын.
Балалар менің өзімнің сиқырлы таяқшам бар соны өзімен қоса ала кетейін
егерде біз жолда қиналып қалсақ осы сиқырлы таяқа бізге көмектеседі.
Балалар біздің шанамыз дайын екен Шанамызды жегу үшін не керек?
Ал балалар сендер көздерінді жұмыңдар мына таяқшаны үш рет сермесем
шанаға ат даяр болады.
Балалар оранға дейін жол ұзақ, жол қысқару үшін ән шырқайық.
Міне орманғада келдік.
Балалар бұл сиқырлы орман.
Балалар қараңдаршы орман қандай?
Мен сендерге бір жұмбақ жасырайын
Тікен тікен, тік пісте,
Қысы жазы бір түсте.
Енді маған шырша ағашын көрсетіңдерші?
Шыршаның түсі қандай?
Ал жапырақтары қандай?
Мына ағаш қалай аталады?
Оны не себептен аққайың деп атаймыз
Аққайыңнан шырын алынады ол денсаулыққа пайдалы.
Меірімге біздің жылы сөздерімізге
Жақсы көреміз.
Балалар өздері саяхатқа барғандарын айтады.
Ат керек
Балалар көздерін жұмады.
Балалар шанаға жайғасады.
Балалар өздерінің әндерін айтады
Айнала аппақ ағаштарды қар басқан
Шырша
Балалар көрсетеді
Жасыл
Инеге ұқсас болады
Аққайың
Оның сырты ақ болады
рефлексивті-түзеуші.
Балалар барлығымыз ағаштың басына қарайықшы, ағаштың басында не тұр?
Тиіндер қайда өмір сүреді?
Олар немен қоректенеді?
Балалар қараңдаршы бізде орманда тағы нелер бар?
Қандай –қандай аңдар?
Бұлар орманда немен қоректенеді?
Ал балалар бәріміз бойымызды жазып орманда ойын ойнайқшы

«Аққал құрастыру ойыны» ойнатылады.

Қасқыр түлкі біздің қайтатын уақытымыз келді. Сендермен дос болғанымызға өте қуаныштымыз.

Қане балалар бәріміз аңдар мен қоштасып шанамызға мінейік

Енді балалар мен сиқырлы таяқшаны сермесем көзді ашып жұмғанша тобымызға жетеміз.

Балалар сендерге саяхат ұнады ма?

Қыс мезгілі сендерге несімен ұнайды?

Сендер қыс мезгілі жайлы көп біледі екенсіңдер. Орманға саяхатқа шыққан мағанда ұнады. Сендерге көп көп рахмет.

Ғажайып сәт: Қоян орман аңдарының суреттері жабысқан әртүрлі тәттілерін таратады.

Балалар ағаштың басына қарайды.

Тиін тұр

Орманда ағаштың басында

Ағаштың бүрімен, жаңғақтармен

Жабайы жануарлар

Қасқыр, түлкі, қоян, аю

Балалар ойынды қызығушылықпен ойнайды.

Сау болыңыздар!

Аққала жасадық, Аңдарды өз көзімізбен көрдік Орманда жүрген бізге қатты ұнады.

Балалар қызығушылық танытады.

Күтілетін нәтиже:

Білу; Қысқы орманға деген қызығушылықтарын танытты

Ұғыну Қыс мезгілінің ерекшеліктерімен танысты

Қолдану; Жабайы Жанурлар мен танысты

МДУ-ДАҒЫ ТӘЖІРИБЕЛІК-ЭКСПЕРИМЕНТТІК ЖҰМЫС ОНЫҢ МӘНІ, КЕЗЕҢДЕРІ, МАЗМҰНЫ

ТУЛЬТАЕВА ГУЛДЕН РАХИМЖАНОВНА

*Нұр-Сұлтан қаласы № 83 «Жансая» балабақшасы,
Әдіскер*

Эксперимент – қатаң мағынада-алдын-ала белгісіз және белгісіз нәтижемен ғылыми-зерттеу жұмысы. Білім беру жүйесінде эксперимент ұғымы «іздеу», «іздеу жұмысы», «тәжірибе», «тәжірибелік-эксперименттік жұмыс», «зерттеу жұмысы» және т.б. біріктірілген, олардың арасында нақты айырмашылықтар жоқ, олардың барлығы тәжірибелік қызметті білдіреді.

Эксперименттік алаң – білім берудің түбегейлі жаңа практикасы іс-әрекеттің өзінде пісіп жатқан кезде, қатаң әзірленген жобасыз (тек оның идеясы, жалпы контурлары бар) іздеу қызметін ұйымдастырудың ерекше формасын білдіреді. «Эксперименттік алаң» қызметінің нәтижесі қазіргі уақытта талап етілмейтін білім берудің жаңа практикасын құру болуы мүмкін, бірақ ол білім беру мекемесінің болашақта қалай дамитынын көрсетеді. Оқу орнының эксперименттік жұмысы-бұл әртүрлі мәселелерді шешуге арналған кешенді көп функциялы әдіс. [22, б. 28]

Әдебиеттерді талдау келесі анықтаманы тұжырымдауға мүмкіндік береді. Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс-бұл білім беру мекемесі ұжымының ата-аналардың әлеуметтік тапсырысына сәйкес келетін жаңа (немесе бұрыннан белгілі), бақыланатын және басқарылатын жағдайлар жасау арқылы педагогикалық құбылыстарға белсенді әсер ететін педагогикалық зерттеулерді жүргізу (сынақтан өткізу) жөніндегі қызметі. Мектепке дейінгі білім беру ұйымының эксперименттік режимдегі жұмысы мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқытудың мазмұны мен әдістерін жүйелі түрде жетілдіруді, мұғалімдердің біліктілігін арттыруды, сондай-ақ ата-аналардың психологиялық-педагогикалық білімін ұйымдастыруды анықтайды. Мектепке дейінгі білім беру мекемесі негізінде эксперимент алаңының жұмыс істеу кезеңінде ұжымда шығармашылық бастамалар саласында белгілі бір еркіндік бар деп айтуға болмайды. Өйткені, мұғалімдер, әдетте, белгілі бір зерттеу аясында ғана емес, жасағысы келеді.

Білім беру мазмұнындағы білім беру саласындағы өзгеріс педагогикалық инновациялардың ұзақ жолына әкеледі:

- білім беру жүйесінің жаңа мақсатын түсіну саласында

➤ мектепке дейінгі мекеме мен әртүрлі білім беру мекемелері, ғылым және мәдениет мекемелері, шетелдік әріптестер арасындағы дамыған диалогпен сипатталатын сыртқы байланыстар жүйесінде.

Мұндай инновациялық көзқарастар педагогикалық жүйелердің жаңа модельдерін және мұғалімнің өзін-өзі дамытуын жобалауға бағытталған педагогика мен психология саласындағы инновациялық тәсілдерді қажет етеді. Е.В. Бондаревскаяның, Н.В. Пряниковтың, А. С. Сиденконың, В. В. Давыдовтың, и. Д. Чечельдің пікірінше, өзгеру қабілеті қазіргі уақытта мектепке дейінгі мекеме мен ұжымның бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ететін дамудың шешуші фактісі болып табылады. [25, б. 7].

Мұндай модель МДҰ бәсекеге қабілетті жаңа сапалы деңгейге шығаруға мүмкіндік береді. Соңғы уақытта тәжірибелік-эксперименттік қызмет тым белсенді жүргізілуде. Эксперименттік режимде жұмыс істеу мектепке дейінгі мекеме үшін беделді. Эксперименттің даму құралына айналуы және мектепке дейінгі білім беру мәселелерін шешу үшін зияткерлік және материалдық ресурстарды тартуға көмектесуі өте маңызды.

Ғылыми зерттеудің логикасын ұстану, оның процедурасының кезеңдерін сақтау, барлық қадамдарды құжаттау және нәтижелерді рәсімдеу міндетті түрде қажет, бірақ сіз бағдарламаны сауатты құрастырудан бастауыңыз керек. Көптеген мұғалімдердің қиындықтары бар. Шынында да, өздеріне тәжірибе оңайға соқпады бөлуге өз қызметін педагогикалық және ғылыми. Сонымен қатар, мұғалімнің ғылыми-зерттеу жұмысы бүкіл мектепке дейінгі мекеме қызметінің эксперименттік сипатының көрсеткіші болып табылады.

Жоба нұсқаушысы әр қатысушының қабілеттері мен қажеттіліктерін, субъективті тәжірибесін ескеруі керек: кез-келген тәрбиешінің эксперименттің жалпы идеясы мен Біртұтас тұжырымдамасы аясында өз бетінше мүмкіндігі бар (әкімшіліктің нұсқауы бойынша емес!) жеке зерттеу тақырыбын анықтау. Бірқатар ғалымдардың (Б.И. Қанаев, В. С. Савельева және т. б.) пікірінше, зерттеу жұмысы іс жүзінде жетекші қызмет түрі емес. Демек, эксперимент педагогикалық ғылымның барлық ережелеріне сәйкес жүзеге асырылуы үшін осы процестің субъектілері (мұғалімдер, оқушылар, ата-аналар) мүдделі қатысудың маңызды мотивіне ие болуы керек, немқұрайлылық формализмге және зерттеу нәтижелерін бұрмалауға әкеледі. Қызығушылықтың болмауы, тіпті олардың тарапынан теріс көзқарас эксперименттің бағытын түбегейлі өзгерте алады. [22, б. 13]

Жетістіктің маңызды шарты – ұжымның біліктілікті арттыруға дайындығы-өздігінен білім алу нәтижесінде, педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру институттарында, эксперименттік алаңның ғылыми жетекшісі немесе кеңесшісі өткізетін семинарларда.

Нұсқаушы әр қатысушының ішкі қорларын жақсы зерттеуі керек, өйткені барлық адамдар жеке екендігі ешкімге құпия емес: біреуі экспериментке үлкен

ықыласпен кіреді, екіншісі жоспарды жүзеге асыру жолында кедергілер жасайды, ал үшіншісі жай ғана немқұрайды. [22, б. 22]

Жұмыс барысында мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі артады, бұл оның мектеп жасына дейінгі баланың жеке басын қалыптастыру қабілетінен тұрады.

Кадрлармен жұмыс істеу кезінде пікірлестердің шығармашылық ұжымын қалыптастыру қажет. Эксперименттік жұмыс жоспарына «кадрлармен қамтамасыз ету» немесе «педагогикалық кадрларды эксперименттік қызметке қосу үшін даярлау» бөлімін енгізген жөн. Ашық іс-шараларды (олимпиадалар, Мерекелер, ата-аналармен өткізілетін іс-шаралар және т.б.) өткізу кестелері жоспарында олардың мақсаты мен жауаптыларды көрсете отырып, ұтымды және сөзсіз пайдалы болады. Эксперимент кезеңінде мекеме дәстүрлі білім беру практикасының сапалы өзгеруіне байланысты ашық болады. Бұл сапалы өзгерістер білім беру жүйесін одан әрі дамыту стратегиясын дайындайды және мектепке дейінгі ұйымның ашық білім беру кеңістігінің бейнесін анықтайды.

М. М. Поташник бойынша эксперименттік жұмыстың кезеңдері:

- диагностикалық-талдау, проблеманы анықтау және эксперимент жүргізудің өзектілігін негіздеу;
- болжамдық-эксперименттік жұмыстың мақсатын қою, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың кеңейтілген бағдарламасын, талдау критерийлерін (мониторинг бағдарламасын) әзірлеу, нәтижелерді болжау; жобаның ішкі және сыртқы сараптамасын жүргізу;
- ұйымдастырушылық-дайындық, материалдық-техникалық базаны таңдау, эксперименттік қызметке қатысушылар арасында функцияларды бөлу, кадрлар даярлау және әдістемелік қамтамасыз ету, эксперименттік жұмыс мерзімдерін түзету;
- практикалық-тәжірибелік қызметтің өзі және оның мониторингі (бастапқы, ағымдағы, қорытынды өлшемдер);
- жалпылау-алынған деректерді өңдеу, деректерді сипаттау және ұсыну оларды жариялау;
- енгізу-құрылған технологияларды іске асыруға көшу, оларды тарату, тәжірибе беру.

Кез-келген инновацияны енгізуді дайындау үшін мұғалімге қызметтің осы түрінің мәні, оның ерекшеліктері мен қолдану саласы туралы нақты түсінік беру қажет. Жұмыс барысында эксперименттік жұмыста көрсетілетін мәселе бойынша тәрбиешілердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру деңгейлері мен көрсеткіштеріне сүйену маңызды.

Менеджердің сауатты ұстанымы өзін – өзі дамытатын топты сәтті құруда маңызды рөл атқарады, өйткені тек көшбасшы-заң шығарушы, идеялар генераторы, кез-келген бастамалар мен тәжірибені қолдайтын кеңесші алға жылжуға ықпал етеді.

Жаңа ақпараттық технологияларды қолдану білімді, дағдыларды тиімді игеруге ықпал етеді, ең бастысы - мұғалімге тәрбие мен оқытудың қолайлы формалары мен әдістерін өз бетінше таңдауға үйретеді. Сондықтан ақпараттық-әдістемелік қызмет мектепке дейінгі мекеменің әдістемелік қызметінің басым бағыттарының бірі болып табылады. Ғылыми-әдістемелік жұмысты ұйымдастыру жалпы стратегиялық мақсат пен педагогикалық іздеудің бірыңғай әдіснамасы негізінде деңгейі мен сипаты бойынша әртүрлі міндеттер жүйесі болуы керек.

Использованная литература:

1. Березина Е.А «Формирование мотивационной готовности педагогов к инновационной деятельности» // 23.12.11 // <http://festival.1september.ru/articles/508214/>
2. // festival.1september.ru/articles/508214/
3. Громыко Ю.В., Давыдов В.В. Концепция экспериментальной работы в сфере образования / Педагогика. 1994. № 6.
4. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии, Рига, 1995. С.343
5. Морозова Л. Д. Педагогическое проектирование в ДОУ: от теории к практике, М.: Сфера, 2010.
6. Научно – методическое пособие Организация опытно – экспериментальной работы в образовательном учреждении / Под ред. Паукова Л.Н., С.М.Курганский Ханты-Мансийск, РИО ИРО, 2009,152с. - С.5
7. Пособие для воспитателей/ Под ред. Микляевой Н.В. Инновации в детском саду, М.: Айрис Пресс 2008
8. Пряшников Н. Правильно ли мы понимаем свои интересы? 23.12.2011 // http://www.intelros.ru/pdf/60_paralel/40/02.pdf
9. Психология профессионального педагогического мышления / Под редакцией Кашапова М.М., М.: «Институт психологии РАН», 2003, с. 331-338
10. Рубинштейн С.Л Основы общей психологии *Серия «Мастера психологии»*, СПб-б.: Питер Ком, 1999.-720с – с555
руководство, СПб-б, Речь, 2005
11. Сиденко А.С., Новикова Т.Г. Эксперимент в образовании. Учебное пособие для директоров инновационных учебных заведений, заместителей директоров по научной и экспериментальной работе, педагогов-экспериментаторов. – М.: АПК и ПРО. 2002, С.34
12. Современная психология мотивации// Под редакцией Леонтьева Д.А. М.: Смысл 2002, С.47
13. Сыпченко Е.А. Инновационные педагогические технологии. Метод проектов в ДОУ, М.: Детство-Пресс, 2012.

№ E00075 04.11.2021ж.

«СОЛ ЖАҚТА-ОҢ ЖАҚТА, ЗАТТАРДЫ СӘЙКЕСТЕНДІРУ»

АУБАКИРОВА ГУЛСИМ СЕИТБАТТАЛОВНА

Павлодар қаласы КМҚК №115 «Сәбилер» бақшасы

Мақсаты: тәулік түн бөлігімен таныстыру; осы сөздерді сөйлеу барысында қолдану; таныс заттарды көлеміне қарай (үлкен-кіші) және санына қарай (үлкен-кіші) және санына қарай (бір-көп) салыстыруды үйрету. Қоршаған ортадан бір және көп затты, үлкен және кіші затты таба білуді дамыту.

Шыдамдылыққа, қызығушылыққа тәрбиелеу.

Қажетті құрал-жабдықтар мен көрнекіліктер: Ойыншық қоян, перде, заттардың оң жақ немесе сол жақ екенін көруге болатын сурет.

Қостілділік компонент: Сол жақта-слева, оң жақта-справа, дөңгелек- круг.

Оқу қызметінің кезендері

Тәрбиешінің іс-әрекеті

Балалардың іс-әрекеті

Мотивациялық-қозғаушылық

Ғажайып сәт.

Жұмбақ жасырады.

Қалқиып ұзын құлағы,

Елеңдеп қорқып тұрады. (қоян)

Сендер мұның не екенін білесіңдерме?

-Перденің артынан қоян шығады.

Балалармен амандасады.

Қоян балалардан өткен оқу қызметінде тәуліктің қай бөлігі туралы әңгімелегендерін еске түсіруді сұрайды.

Қызығушылық танытады.

Тыңдап шешуін айтады:

қоян

-Иә, бұл қоян.

Балалар сұраққа жауап береді: таңертең, күндіз, кеш, түн.

Ұйымдастырушылық –ізденістік

«Не қайда тұр» ойыны.

Тәрбиеші жұмбақ жасырады:

«Қалқиған екі құлағы,

Тырс етсе зытып тұрады.

Өзі ноян, Бұл қорқақ...» (Қоян)

Қоян өзін суреттен табуын сұрайды.

Қоян балаларға мыныдай сұрақтар қойып, олармен әңгімелеседі.

-Менің сол жағымда не отыр?

-Менің оң жағымда қандай аң отыр?

Сергіту минуты. «Қоян»

Ыршып-ыршып секіріп ,

Қоян келді кеңкііп.

Аяқтары жаураған,

Қолдары да жаураған,

Жылытпақ боп тырысты

Жүгірді де қуысты.

Бір жоғары, бір төмен

Жүр аяқтың ұшымен.

Секіреміз, отырамыз,

Аяқтарды жылытамыз.

Балалар жұмбақты мұқият

тыңдап, шешуін табады.

Балалар суреттен қоянды

табады.

-Түлкі отыр.

-Қасқыр.

Рефлексиялық-түзетушілік

Қоян тапсырманы дұрыс орындағандары үшін балаларға рахмет айтады. Балалармен қоштасады.

Сұрақ қояды:

-Біз қарындашты қай қолымызбен ұстаймыз?

-Енді, сол қолдарыңды көтеріңдер.

-Біздің тобымыздағы дөңгелек пішінді заттарды атап беріңдерші?

Балалар қуанады.

Қоянмен қоштасады.

-Оң қолымызбен.

Сол қолдарын көтереді.

Балалар аттай бастайды.

Күтілетін нәтиже:

Біледі: заттар мен фигуралардың саны бойынша әртүрлі топтарын атайды;

Игерді: сол жақты-оң жақты, қанша болса, соншаны;

Меңгерді: қоршаған ортадан дөңгелек пішінді заттарды таба білуді.

«Көршісін тап» ойыны

Кіші көршім оң жақта,

Үлкен көршім сол жақта,

Тұрушы еді қасымда,

Қайда кеткен жан-жаққа.

№ F00007 04.11.2021ж.

МЕНЛИБАЕВА ЗАУРЕ ЖЕТЕГЕНОВНА

*Алматы облысы, Балқаш ауданы, Бақанас ауылы
«Жасұлан» балалар бақшасы*

Тақырыбы: «ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ ПІШІНДЕР».

Білім беру салалары: таным, шығармашылық.

Бөлімі: Математика негіздері.

Мақсаты: геометриялық пішіндер туралы білімдерін бекіту: шеңбер, шаршы, үшбұрыш.

Міндеттері: геометриялық пішіндер үлгілерін қимақағаздағы бейнесінің үстіне салып қарауға жаттықтыру; қоршаған ортадан басқа да геометриялық пішіндерге ұқсайтын заттарды таба білуге үйретуді жалғастыру; геометриялық пішіндер белгілерін ажырата білу және атау білігін бекіту; пішінді оң қолымен алып, солдан оңға қарай қойып шығу білігін дамыту; «теңбе-тең» сөзін қолдануды үйрету; заттар мен пішіндерді көру-қозғаусезу тәсілдерімен зерттеу білігін дамыту; бақылағыштығын, назар аударуын тәрбиелеу.

Күтілетін нәтижелер:

біледі: геометриялық пішіндерді ажыратады және атайды: шеңбер, шаршы, үшбұрыш; «сонша, неше...», «теңбе-тең» терминдерін;

түсінеді: қоршаған ортадағы кейбір заттар геометриялық пішіндерге: шеңбер, шаршы және үшбұрышқа ұқсайтынын; қолданады: тапсырманың дұрыс орындалғанын тексеру үшін заттарды оңнан солға қарай үстіне қою әдісін қолдануды; жапсырмамен жұмыс жасау дағдысын, ұқсас заттарды табу дағдысын.

Құрал-жабдықтар мен материалдар: шаршы, шеңбер, үшбұрыш макеттері; «геометриялық пішіндер карточкасы»; әуен, құрсаулар – 3; геометриялық пішіндер салынған табак; үлестірмелі материалдар: жұмыс дәптері, жай қарындаш және жапсырмалар.

Сөздік жұмыс: шеңбер, үшбұрыш, шаршы.

Билингвальды компонент: шеңбер – круг, үшбұрыш – треугольник, шаршы – квадрат.

ҰОҚ-нің барысы

1. Ұйымдастыру кезеңі. Педагог: Бүгін біз геометриялық пішіндер еліне қонаққа аттанамыз. Келісесіңдер ме? Онда аттанамыз.

2. Негізгі кезең. «Шешуін тап және ата» ойыны.

Педагог жұмбақ жасырады: Дөңгелек дөңгелейді, Доңғалақ доңғалайды. Олар неге ұқсайды? Әрине, бұл ... (Шеңбер)

Сұрақтар қояды:

–Шеңберден басқа қандай геометриялық пішіндерді білесіңдер?

Фланелеграфпен жұмыс істеу.

Педагог фланелеграфта ілулі тұрған әр геометриялық пішіндерді көрсетіп сұрайды.

–Мынау қандай геометриялық фигура?

Не нәрсе шеңберге ұқсас болады?

Не нәрсе үшбұрышты болады?

Не нәрсе шаршы болады?

Балалардың назарын суреттегі карточкаға аударады

– жоғары жақта қанша шаршы болса, төменгі жағына солдан оңға қарай сонша шаршы орналастыру керек. Соны көрсетеді.(4 шаршы)

«Өзіңнің карточкаңа жапсыр» ойыны.

Жұмыс дәптері, 1-тапсырма. Педагог балаларға жоғарғы жолақта қанша геометриялық пішін болса, төменгі жаққа сонша геометриялық пішін жапсыруға тапсырма береді.

Сұрақтар қояды: Төменгі жағына неше шаршы орналастырдыңдар? Төменгі жағында неше шаршы болды?

Содан кейін төменгі жағына жоғарғы жағында неше дөңгелек болса, сонша дөңгелек жапсыруды ұсынады. (2 шеңбер).

Төменгі жағына неше шеңбер жапсырасыңдар?

Тағы да жоғарғы жағында неше үшбұрыш болса, төменгі жағына сонша үшбұрыш жапсыруды ұсынады (3 үшбұрыш).

Төменгі жағына неше үшбұрыш жапсырасыңдар?

Олар нешеу болды? Балалар тапсырманы орындайды.

Педагог балалар тапсырманы дұрыс орындағандарын тексереді, жеке жұмыс жүргізеді.

Сөздік жұмыс: дөңгелек, үшбұрыш, шаршы.

Билингвальды компонент: дөңгелек – круг, үшбұрыш – треугольник, шаршы – квадрат.

Қимылды ойын: «Өз үйіңді тап» Кілем үстінде әр құрсаудың ішінде бір геометриялық пішіндерден: шеңбер, шаршы, үшбұрыш жатыр. Педагог балаларға табақтан бір геометриялық пішіндерден алуды ұсынады. Әуенді қосады. Кілем үстінде жүруді ұсынады. Әуен тоқтағанда, әрқайсысы өз үйіне жүгіріп кіруі тиіс (құрсау ішіне): қолында шеңбер барлар, шеңбер жатқан құрсауға, 76 қолында үшбұрыш барлар, үшбұрышқа, қолында шаршы барлар, шаршы жатқан құрсауға жүгіреді.

Педагог балалардың дұрыс өз үйіне кіргенін тексереді. Содан кейін тағы әуенді қосады, балалар бұл кезде пішіндерді қайта табаққа салып, әуен аяқталғанда өз орындықтарына отыра қалады.

Ойын: «Заттар қандай геометриялық пішіндерге ұқсайды?»

(2-тапсырма). Балаларға суреттерді қарап, онда бейнеленген заттарды атауды сұрайды. Геометриялық пішіндеріне оларға ұқсайтын заттарға дейін сызып қосуға тапсырма береді. Балалар тапсырманы орындайды. Педагог балалар тапсырманы дұрыс орындағандарын тексереді, жеке жұмыс жүргізеді.

3.Рефлексия. Педагог қорытынды жасайды. Топ ішіндегі геометриялық пішіндерге (шаршы, шеңбер және үшбұрыш) ұқсайтын заттарды табындар. Үш баланы шақырып, біреуіне топ бөлмесінен шеңберге ұқсайтын затты, екіншісіне шаршыға ұқсайтын затты, ал үшіншісіне үшбұрышқа ұқсайтын затты алып келуді өтінеді.

№ F00025 05.11.2021ж.

КЫЛЫШБАЕВА ЖАНАР КАНАТОВНА

г.Нур-Султан ГККП я/с №72 «Жанарым» Воспитатель

Тема: «ПОМОЩНИК ЗАЙКИ»

Конспект открытой ОУД по основам математики в группе дошкольной подготовки.

Образовательная область: Познание

Раздел: Основы математики

Цель: обобщить знания детей по всему пройденному материалу: умение считать, увеличивать и уменьшать числа, решать примеры и задачи; совершенствовать знания о геометрических фигурах и ориентировку на плоскости; закрепить умение ориентироваться в пространстве

Задачи:

- **образовательные:** знать состав чисел первого десятка, умение решать задачи в одно действие, различать геометрические фигуры; уметь ориентироваться на листе бумаги.
- **развивающие:** развивать слуховое внимание и координацию движений; логическое мышление. Развивать творчество детей, фантазию, эстетическое восприятие.
- **воспитательные:** воспитывать активность, самостоятельность, инициативность.

Методические приемы: вопросы разного типа, уточнения, игры малой подвижности, объяснения, выводы.

Оборудование: развивающие карточки(числовые домики), счетные палочки, предметные картинки, геометрические фигуры, математические знаки.

Ход ОУД. Организационная часть:

В: -Ребята, сегодня у нас необычное занятие, сегодня к нам пришли гости, давайте поприветствуем наших гостей. Дети становятся полукругом. Эмоциональный настрой с песней «Утро начинается».

Сюрпризный момент:

В: - группу влетает бумажный самолетик.

В: -Ребята, как вы думаете, что это?

Д: - Самолет.

В: -Посмотрите, тут что-то написано. Вам интересно это узнать?

Д: - Да

В: -Тогда слушайте:

«Здравствуйте ,ребята! Пишет вам Знайка. Со мной приключилось несчастье. Меня заколдовала злая Фея,и я стал невидимкой, за то ,что не смог выполнить ее задания. Ребята, если вы поможете выполнить эти задания, то колдовство исчезнет, и я снова стану стану видимым.»

В:-Поможем Знайке?

Д:-Да!

В:- А вот и 1 задание от Знайки:

1 задание: « Сравни количество предметов » (работа у доски).

В:- «Ответь на вопросы»(повторение пройденного материала)

Сосчитай прямым счетом от 1 до 10

Сосчитай обратным счетом от 10 до 1

Назови число, следующее за числом 3.

Назови соседей числа 8.

Какое число находится между числами 7 и 10.

Какие знаки сравнения чисел вы знаете? (больше, меньше, равно). В следующем задании нам надо правильно сравнить количество предметов (используя знаки $>$, $<$ или $=$)

(Детям предлагаются предметные картинки и числа ,между которыми необходимо поставить нужный знак).

В:-А теперь давайте сравним количество медвежат и пирамидок. Чего больше?

Д:-медвежат.

В:- как вы узнали, что медвежат больше?

Д:- посчитали

В:-значит у нас пирамидок меньше, чем медвежат. Каким же знаком мы укажем неравенство фигур? Поставьте между своими цифрами нужный знак. Давайте прочитаем нашу запись. А теперь добавьте одну пирамидку справа. Каких фигур больше? Каким знаком укажем? Что надо сделать, чтобы фигур стало поровну?Между цифрами ставим знак равенства.

В:-Молодцы ребята, с 1 заданием вы успешно справились!

А теперь немного отдохнем, чтобы так же правильно решать другие задания.

2 задание.(игра малой подвижности с мячом)

1. Сколько ушей у двух собак? (4)
2. Сколько дней в неделе? (7)
3. Сколько глаз у светофора? (3)
4. Сколько пальцев на одной руке? (5)
5. Сколько солнышек на небе? (1)
6. Сколько носов у двух котов? (2)
7. Сколько пальцев на двух руках? (10)
8. Сколько в неделе выходных дней? (2)
9. Сколько солнышек на небе ночью? (0)
10. Какое число больше 8, но меньше 10?

11. Какое число стоит после 4?

В: Молодцы! Все вы хорошо решали логические задачи. А теперь Знайка предлагает пройти на свои рабочие места и выполнить практические задания.

3 задание. Составление геометрических фигур с помощью счётных палочек:

- составить 2 равных треугольника из 5 палочек.
- составить 2 равных квадрата из 7 палочек.
- составить 3 равных треугольника из 7 палочек
- составить 3 равных квадрата из 10 палочек.

А прежде чем приступить к следующему заданию, нам нужно немножко отдохнуть и набраться сил для дальнейшего путешествия.

Физминутка: «Веселая неделька»

В понедельник я купался.

А во вторник – рисовал.

В среду долго умывался

А в четверг в футбол играл (бег на месте)

В пятницу я прыгал, бегал (прыжки)

Очень долго танцевал (кружимся)

А в субботу, в воскресенье (хлопки в ладоши)

Целый день я отдыхал.

4 задание: «Заселим домик»

В- Ребята, посмотрите, какой красивый домик! Только вот квартиры не пронумерованы. Вам нужно их пронумеровать.

Состав числа: 5, 7, 9 и т.д. Нам нужно получить число, находящееся в домике из 2-ух меньших чисел. Например:

5- это 5 и 0 5- это 1 и 4 5-это 2 и 3

7-это 0 и 7 7-это 1 и 6 7-это 2 и 5 7-это 3 и 4

9-это 0 и 9 9-это 1 и 8 9-это 2 и 7 9-это 3 и 6 9-это 4 и 5. И т.д

После выполнения всех заданий в группе появляется Знайка и благодарит детей за помощь.

Рефлексия:

В: Понравилось ли вам дети помогать Знайке?

В: Какие задания понравились больше всего?

Дорогие ребята! Огромное вам спасибо за оказанную помощь! Вы прекрасно справились со всеми заданиями. Освободили Знайку от колдовства злой Феи и в благодарность от меня и Знайки, вручаю вам «золотые медали». Похвалите себя, обнимите себя правой рукой за левое плечо, а левой рукой погладьте себя по голове. Молодцы!

МАЗМҰНЫ

- САГИМБАЕВ КАНАТ КАБДЫЛМАЖИТОВИЧ
- ГАНИЕВА АЙНУР БАУЫРЖАНОВНА
- АРАПОВА СЫМБАТ ЕЛЕУСМЗОВНА
- ДАУТОВА МАЙГУЛЬ КАНАТОВНА
- ИСЕНОВА ДАНАГУЛЬ НАСИПБЕКОВНА
- ТУЛЕМИСОВА ЖУЛДУЗ
- КАН ЗАРИНА ВАЛЕРИЕВНА
- МУХАМБЕТКАЛИЕВА ГИЗАДА ТОЛЕГЕНОВНА
- ТУЛЬТАЕВА ГУЛДЕН РАХИМЖАНОВНА
- АУБАКИРОВА ГУЛСИМ СЕИТБАТТАЛОВНА
- МЕНЛИБАЕВА ЗАУРЕ ЖЕТЕГЕНОВНА
- КЫЛЫШБАЕВА ЖАНАР КАНАТОВНА